

Резюме на Програмата за храни и основно материално подпомагане за програмен период 2021-2027

(версия 1.5 от м. юни 2022 година)

Настоящото резюме е подготвено от екипа на НСОРБ, на база финализираният вариант на Програмата за храни и основно материално подпомагане за програмен период 2021-2027, предложена за одобрение от Министерския съвет за последващо официално стартиране на преговори с Европейската комисия.

Програмната стратегия:

Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г. (ПХ), ще допринесе активно за изпълнението на специфичната цел на Съюза, насочена към справяне с проблема на материалните лишения, чрез подпомагане с храни и основна материална помощ.

Тази цел ще се постигне, чрез осигуряване на подкрепа за преодоляване на основните идентифицирани лишения от храна и основни материали за осигуряване на нормални условия за живот на хора, които живеят в крайна бедност, изпитват тежки материални лишения и живеят в социална изолация.

Програмата ще подкрепя и деца от семейства, търсеци международна закрила, непридружени непълнолетни и възрастните хора, които търсят убежище или друг вид международна закрила, мигрантите с увреждания, бездомните мигранти и бежанците, при които също се установяват високи нива бедност.

Направленията за подкрепа:

Програма ще покрива цялата територия на страната и ще се фокусира върху

оказването на подкрепа в 4 основни Направления, всяко от които допълнено със съпътстващи мерки:

- ✚ Вид помощ 1 „Пакети хранителни продукти и хигиенни материали“;
- ✚ Вид помощ 2 „Топъл обяд“;
- ✚ Вид помощ 3 „Пакети за новородени деца“;
- ✚ Вид помощ 4 „Детска кухня“.

Предоставяните съпътстващи мерки по програмата ще са индивидуално ориентирани към нуждите на обхванатите лица и групи и ще бъдат механизмът, чрез който подпомаганите ще се насочват към конкретни и комплексни мерки за социално включване. По Програмата ще бъде създадена база данни за подпомаганите лица, в това число ще бъде очертаван и специфичният социален профил на тях и членовете на семействата им. В резултат от това крайните получатели на помощта ще получават информация и ще бъдат насочвани към конкретни мерки и проекти, реализирани с подкрепата на ЕСФ+ по други програми. В допълнение, в хода на изпълнение на Програмата ще бъде извършена и външна оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на предоставяната подкрепа, която да представи и отговор на въпроса какъв е приносът на мерките за промяна в статута на целевите групи.

1. Вид помощ 1 „Пакети хранителни продукти и хигиенни материали“:

Тип подпомагане: Подпомагане на около 530 000 нуждаещи се лица за покриване на основни нужди с пакети с основни хранителни продукти с включени в тях основни хранителни продукти, с които се приготвя храна за цялото семейство, както и пакети с хигиенни материали (продукти за лична хигиена, почистващи, перилни и миещи препарати). Планира се помощта да се предоставя най-малко веднъж годишно.

Съпътстващи мерки: Ще бъдат ориентирани към подкрепа за преодоляване на социалната изолация, като например: занимания за базова компютърна грамотност и използване на социални мрежи, готварство, доброволци за каузи за взаимопомощ, организиране на културни и спортни занимания, консултиране и насочване към услуги – социални, за заетост и обучение, финансирани от ЕСФ+, национални програми и др.

Целеви групи:

- Хора, обект на социално подпомагане, както и лица, които имат отказ от социално подпомагане, доходът им не надвишава линията на бедност, и за тях органите по социално подпомагане са установили висок риск от бедност и социално изключване;
- Лица, изпаднали в затруднено положение в резултат на природни бедствия, пандемии и др. форсмажорни обстоятелства.

Конкретните целеви групи ще бъдат подробно определени с Наредба на министъра на труда и социалната политика. Ще бъде определена основна целева група, както и допълнителна целева група, на която да бъдат преразпределяни неполучени или нераздадени храни и хигиенни материали. Данните за представителите на целевите групи основно ще бъдат предоставяни от Агенцията за социално подпомагане (АСП) по ред и при условия, утвърдени в наредбата.

Механизъм за изпълнение: Подпомагането ще се реализира чрез две взаимнообвързани процедури - за закупуване и за раздаване на закупените храни и/или хигиенни материали. Хранителните продукти и хигиенните материали ще се закупуват от АСП. Избран изпълнител/ изпълнители ще предоставя хранителните продукти и хигиенните материали до крайните получатели на помощта. Той директно или в партньорство с други организации, ще предлага съпътстващи мерки на крайните потребители. Предоставянето на пакетите храни и хигиенни продукти при обоснована необходимост ще може да се извършва и от структурите на АСП по места, при условие че критериите за допустимост на операцията и бенефициента са изпълнени така, както са посочени в програмата.

Специфични критерии за избор на бенефициент/и, които да раздават закупените храни и /или хигиенни материали:

- Институция, публичноправна организация или организация с нестопанска цел, регистрирана по реда на ЗЮЛНЦ като юридическо лице с нестопанска цел в обществена полза, която действа и активно осъществява целите си не по-малко от 2 години; има доказан опит минимум 1 година, считано от крайния срок за подаване на заявления за участие в процедурата, свързан с предоставяне на помощи в натура и/или свързан с раздаване храна на населението;
- Бенефициентът/ите следва да осигурят пълно национално покритие - самостоятелно или в партньорство, както и едновременност на раздаването - в

един и същи период за всички определени представители на целевите групи, както по отношение на пакетите с храна, така и по отношение на пакетите със санитарно хигиенни продукти;

- Наличие на капацитет, самостоятелно или в партньорство, за анализ на нуждите на представителите на целевите групи и съответното предоставяне на съпътстващи мерки.

2. Вид помощ 2 „Топъл обяд“:

Тип подпомагане: Целогодишно подпомагане с топъл обяд, включващ супа, основно ястие, хляб и поне веднъж седмично десерт на повече от 50 000 нуждаещи се лица.

Съпътстващи мерки: Предвид различния профил и възраст на лицата от целевите групи, обект на подпомагане, конкретните съпътстващи мерки, които ще бъдат реализирани за всяко лице, ще бъдат определени на ниво изпълнение на проект след индивидуална оценка на нуждите. Предоставянето на топъл обяд ще се допълва с индивидуално ориентирани съпътстващи мерки за подкрепа. Те ще се изразяват индикативно в консултиране, съдействие и насочване на най-нуждаещите се лица за:

- **ползване на други социални услуги, предоставяни на територията на общината, включително и такива, финансирани от ЕСФ+, като например патронажна грижа;**
- **ползване на общински услуги, осигуряване на временен подслон на бездомни, за подпомагане достъпа до здравни и образователни услуги, за управление на семейния бюджет, за здравословно и балансирано хранене или други форми на подкрепа.**

Мярката ще допълва дейностите, реализиращи се по целева програма „Обществени трапезарии“ към фонд „Социална закрила“. За да се осигури допълняемост, Фондът ще финансира реновиране на помещенията и оборудване за приготвяне на храната, особено на местата, където материалната база за реализиране на дейността липсва или е остаряла.

Целеви групи: Основна и допълнителна.

Топъл обяд ще бъде предоставян приоритетно на хора, които имат ежедневна нужда от подкрепа. Те ще бъдат определяни от кръга на лицата, получаващи социални помощи -

хора, с ограничено самообслужване; хора с ниски доходи, бездомни лица. Ще бъде дадена възможност за гъвкавост, така че да се гарантира, че подкрепата ще бъде предоставяна в необходимия обем, количество и честота при установени спешни и неотложни нужди. Подкрепата ще може да се предоставя и на хора, изпаднали в затруднено положение в резултат на природни бедствия, пандемии и др. форсмажорни обстоятелства.

Ще бъде дадена възможност за гъвкавост, така че да се гарантира, че подкрепата ще бъде предоставяна в необходимия обем, количество и честота при установени спешни и неотложни нужди.

Редът и условията за достъп до програмата ще се определят с Наредба на министъра на труда и социалната политика, където ще бъде определена основната целева група, както и допълнителна целева група, на която да бъде преразпределян неполучен или нераздаден обяд.

Принадлежността на лицата към целевата група ще се потвърждава от съответната дирекция „Социално подпомагане“ по ред и при условия, утвърдени в наредбата, въз основа регистрите на подпомаганите лица, на проверка, събиране на допълнителна информация, индивидуална преценка и др. за всеки отделен случай.

Механизъм за изпълнение: Подпомагането ще се реализира като продължение на създаденото партньорство с общините, което ще гарантира националния обхват на мярката. С общини и райони на общини ще се сключват дългосрочни договори за осигуряване на топъл обяд на лицата от целевите групи.

Бенефициентите следва да гарантират, че ще предоставят пълноценно и разнообразно седмично меню, съобразно общоприети рецептурни норми в страната при спазване на изискванията за безопасност на храните. **С цел намаляване на административната тежест при изпълнение на договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, ще бъдат приложени опростени правила за възстановяване на разход за единица продукт - топъл обяд.**

За целите на прилагането на опростените варианти за разходите по вид помощ „топъл обяд“ се използва като отправна точка стойността за единица продукт - топъл обяд, определена по националната програма за 2022 г. в размер на 2,90 лв / EUR 1.48. на лице на ден.

Възстановяването въз основата на стандартна скала на единичните разходи за един топъл обяд се формира на база на стойността на разхода за топъл обяд, броя на крайните получатели на подкрепата и броя на дните, в които е получавана храната.

Разходът за единица продукт топъл обяд включва единствено разходите за продуктите, вложени в приготвянето на супа, основно ястие, хляб и поне веднъж седмично десерт.

Освен единичният разход за топъл обяд, по операцията допустими ще са и разходи, съгласно член 22, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) 2021/1057, в които се включва и приготвянето и доставката на храната, както и разходи за реализиране на съпътстващи мерки по реда на член 22, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) 2021/1057.

Промени в стойността на топлия обяд по националната програма се извършват със заповед на министъра на труда и социалната политика въз основа на обосновано предложение и при наличието на следните предпоставки:

- има финансов ресурс, с който да се обезпечи увеличението;

- индексацията се основава на отчетената динамика в цените на хранителните продукти, като за целта се използват статистически данни от официални национални източници на информация. В случай, че бъде преустановено финансирането на тази дейност със средства от националния бюджет, стойността на единицата разход по програмата ще се индексира като се използва коефициент за актуализация, основаващ се на Индекса на потребителските цени (ИПЦ) в потребителски раздел „Хранителни продукти и безалкохолни напитки“ по данни от информационната система ИНФОСТАТ на НСИ, който е публично достъпен. Ако се налага текуща промяна на стойността на топлия обяд, актуализацията се извършва отново на база коефициент за актуализация, основаващ се на ИПЦ в потребителски раздел „Хранителни продукти и безалкохолни напитки“ от информационната система на ИНФОСТАТ на НСИ.

При отчетено увеличение с 5 или повече процентни пункта, единичният разход ще се актуализира.

Специфични критерии за избор на бенефициенти:

- **община или район на община на територията на Р.България, която реализира дейността като местна дейност, въз основа на решение на съответния общински съвет;**

- бенефициентите следва да разполагат или ползват на съответното правно основание подходяща материална база и оборудване за приготвяне и разпространение на храната, включително и до домовете на крайните потребители, или на бездомни и скитащи лица;
- пряко или в сътрудничество с НПО притежава капацитет за анализ на нуждите на представителите на целевите групи и съответното предоставяне на съпътстващи мерки.

Индикативен бюджет: 81 400 000 евро.

3. Вид помощ 3 „Пакети за новородени деца“:

Тип подпомагане: Пакети с базови необходими продукти за новородени деца от бедни и рискови семейства. Индикативно пакетите ще включват: бебешки пелени, кърпи, бебешки козметични продукти и др. продукти, съобразени с основните нужди и възрастта на детето. Ще се предоставя най- малко два пъти до навършване на шест месеца на детето.

Съпътстващи мерки: Насочване на родителите към мерки за подкрепа; мерки за превенция на изоставянето, семейно консултиране, насочване към социални услуги и др. Предоставяните съпътстващи мерки ще бъдат индивидуални или групови, в зависимост от идентифицираните проблеми и индикативно ще се изразяват в:

- Насочване към реализираните на местно ниво услуги за ранно детско развитие или други форми на услуги за формиране и развитие на родителски умения и семейно консултиране и подкрепа;
- Предоставяне на информация по въпросите на репродуктивното здраве, контрацептивни методи, полово-предавани болести и семейно планиране.

Целеви групи: Подкрепата ще бъде насочена приоритетно към новородени от бедни семейства, които са обект на социално подпомагане. В обхвата на подпомагането ще попаднат и семейства, при които е установен риск от изоставяне на децата, майки, жертви на насилие, деца, настанени в приемни семейства, семейства, потребители на социални услуги. Нуждаещите се лица ще бъдат идентифицирани от органите за социално подпомагане, въз основа на данните за подпомаганите лица и семейства, данните от отделите „Закрила на детето“, от доставчици на социални услуги на местно ниво и от други източници. За всеки конкретен случай ще бъде извършвана индивидуална

преценка, като освен доходният тест ще бъдат оценявани и нивото на материално лишение на семейството и необходимостта от този вид подкрепа.

Редът и условията за достъп до програмата ще се определят с Наредба на министъра на труда и социалната политика. Данните за конкретните получатели на помощта ще бъдат предоставяни от АСП по ред и при условия, утвърдени в наредбата.

Очаква се по програмата да се осигурят пакети за около 10 000 деца от бедни и рискови семейства.

Механизъм за изпълнение: Продуктите в пакета ще бъдат закупувани от АСП по реда на действащите правила за провеждане на обществени поръчки и ще бъдат насочени към складове за съхранение и последващо разпространение към семействата на новородените деца.

Предоставянето на пакетите за новородени ще бъде извършвано от избран бенефициент/и, който/които самостоятелно или в партньорство в допълнение ще реализира и съпътстващи мерки. **Предоставянето на пакетите за новородени, при обоснована необходимост и с оглед гарантиране на национално покритие на помощта, може да се извършва и от структурите на АСП по места, в партньорство с общините,** при условие че критериите за допустимост на операцията и бенефициента са изпълнени така, както са посочени в програмата.

4. Вид помощ 4 „Детска кухня“:

Тип подпомагане: Осигуряване на специфично хранене (супа, основно ястие и десерт) на децата на възраст от 10 месеца до 3 години във всички области в страната. За децата ще бъдат предоставяни ваучери/карти за детска кухня. За реализиране на подпомагането ще бъдат ангажирани органите по социално подпомагане, които ще идентифицират най-нуждаещите се деца, ще извършват индивидуална оценка на нуждите, включително и по отношение на семействата им и ще изготвят препоръки за насочване към подходящи услуги, които се предоставят на съответната територия. **Осигуряването на храната и оказването на съпътстващата подкрепа ще се реализира в партньорство с общините.**

Съпътстващи мерки: Насочване към реализираните на местно ниво комплексни мерки

за подкрепа и развитие на родителски умения, семейно консултиране и подкрепа, а там където е възможно – и за намиране на работа като средство за преодоляване на бедността и зависимостта от системата за социално подпомагане.

Целеви групи: деца до 3-годишна възраст, които са обект на социално подпомагане – деца от домакинства с ниски доходи, деца с увреждания, деца, лишени от родителски грижи, деца, които живеят в лоши жилищни условия, в риск от изоставяне и др., за които не е осигурено хранене по друг ред. Същевременно ще има възможност за идентифициране и на деца и семейства, които остават извън обхвата на системата за социално подпомагане, но за тях е установена необходимост от такова подпомагане.

Очаква се повече от 10 000 деца от 10 месеца до тригодишна възраст да бъдат подкрепени със здравословна храна.

Механизъм за изпълнение:

Идентифицирането на нуждаещите се лица ще се извършва от структурите на АСП въз основа на оценка на нуждите. За децата, за които е установена нужда от такова подпомагане ще бъде предоставян ваучер/карта/ за храна в детска кухня. Паралелно с това, за всяко дете или семейство ще бъдат направени конкретни препоръки за насочване към съществуващи услуги в съответната община. **Общините-партньори ще посредничат за включване в препоръчаните услуги. Ще бъде приложен механизъм за получаване на обратна връзка от общините - партньори за резултатите от предоставената съпътстваща подкрепа.**

Редът и условията за достъп до програмата ще бъдат определени в Наредба на министъра на труда и социалната политика. Целта е чрез осигуряването на пълноценно хранене, всеки индивидуален случай да бъде проследен и да бъде оказана подходяща, съответстваща на нуждите, конкретна подкрепа, както на детето, така и на неговото семейство.

Процедурата за включване на общините и районите на общините като партньори по операцията ще бъде отворена през целия период на реализация.

Допустими за включване са общини и райони на общини, които:

- **имат капацитет за осигуряване на детско хранене за деца от 10 месеца до 3-годишна възраст на съответната територия;**

- **имат развити социални услуги на местно ниво, включително и такива, които са създадени или функционират със средства от ЕСФ+ .**

В допълнение към осигуряването на храната, партньорите ще посредничат за предоставяне на социални услуги, в съответствие с индивидуалните препоръки за всеки отделен случай. При тази организация на дейността ще се гарантира, че няма да бъде допуснато едно и също дете да получава една и съща помощ от различни източници.

С цел намаляване на административната тежест при изпълнение на мярката, ще бъде определена единна стойност на ваучер/карта за детска кухня за осигуряване на здравословно и пълноценно хранене на дете на ден.

Всеки представител на допустимата целева група ще получава абонаментна карта или съответен дигитален еквивалент. Абонаментната карта (или дигитален еквивалент) е носител на правото на съответното дете да ползва ваучери за детска кухня за съответен период. Kartata ще се издава за срок до 31 декември на текущата година или до датата, на която детето навършва 3 години, когато събитието настъпва преди 31 декември в съответната година. Kartata се презаверява ежегодно, след преценка на принадлежността на детето към целевата група. Абонаментната карта е персонална. Срещу предоставената абонаментна карта нуждаещото се лице заявява и получава ваучери за детска кухня за определен брой дни от съответния месец. Ваучерът ще бъде хартиен сертификат или негов дигитален еквивалент, използван за удостоверяване на правото за получаване на едно хранене от детска кухня за съответния ден. Храната се получава срещу предоставен ваучер за съответния ден.

За целите на прилагането на опростените варианти за разходите по вид помощ „детска кухня“ е определена стандартна скала на единичната стойност на ваучер за обедно хранене от детска кухня за дете на ден, което включва супа, основно ястие и десерт.

Базовата стойност за началото на 2022 г. на ваучера е определена в размер на 1.45 лева/EUR 0.74 на дете на ден, базирайки се на определената стойност от 1,33 лв. - валидна за 2020 г. и началото на 2021 г., съгласно разработен метод за изчисление и определяне на стойност на ваучер/карта за детска кухня, за осигуряване на здравословно и пълноценно хранене на дете на ден по вид помощ „Детска кухня“, финансирана по Програмата за храни и основно материално подпомагане за програмен период 2021 – 2027 г.“ и преизчислена със средногодишен индекс на потребителските цени 8,9% за 2021

г. по публични данни на ИНФОСТАТ на НСИ.

Възстановяването въз основата на стандартна скала на единичната стойност на разхода за ваучер за детска кухня се формира на база на стойността на единичния разход за ваучер, броя на децата, получили храна и броя на дните, в които е получавана храната.

Освен единичният разход за топъл обяд, по операцията допустими ще са и разходи, съгласно член 22, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС) 2021/1057, както и разходи за реализиране на съпътстващи мерки по реда на член 22, параграф 1, буква д) от Регламент (ЕС) 2021/1057.

Стойността ще се коригира като се използва коефициент за актуализация, основаващ се на Индекса на потребителските цени (ИПЦ) в потребителски раздел „Хранителни продукти и безалкохолни напитки“ по публични данни от информационната система ИНФОСТАТ на НСИ.

Актуализация, съответстваща на процента на увеличение на ИПЦ в раздел „Хранителни продукти и безалкохолни напитки“, ще се извърши при първоначалното обявяване на процедурата. При всяко следващо обявяване на нова процедура, както и след всяка календарна година ще се извършва преглед на ИПЦ. При отчетено увеличение с 5 или повече процентни пункта, единичният разход ще се актуализира.

Индикативен бюджет: 2 220 444 евро.

Приоритет за техническа помощ:

Мерки за подпомагане планирането, изпълнението, мониторинга, контрола и оценката на програмата, популяризирането ѝ, включително приноса на фондовете, както и повишаване на административния капацитет на УО и на бенефициентите, в т.ч.:

1. Осигуряване на добро управление, мониторинг и контрол на програмата;
2. За подобряване на капацитета на бенефициентите, свързани с управлението на средства от фонда;
3. За техническо обезпечаване на годишни срещи за напредъка;
4. За пътуване и престой, във връзка с обмен на информация и въвеждане на добри практики и подходи в програмирането, изпълнението, мониторинга, контрола и

оценката на програмата;

5. Дейности по осъществяването на контрол по отношение на качеството и безопасността на предоставяното подпомагане по програмата;

6. Извършване на проучвания, подготовка на експертни доклади, анализи, тестове и оценки, свързани с управлението на ПХ, както и наемане на външна методическа и експертна помощ с цел подобряване на управлението и изпълнението на програмата, включително и за аналогични дейности, свързани с предишни и следващи програмни периоди;

7. Набиране, обобщаване и анализ на информация и статистически данни, подготовка на становища, доклади и документи, провеждане на изследвания и осъществяване на други дейности в подкрепа програмирането на средствата от ЕС през следващия програмен период;

8. Осигуряване на необходимата материална база и техническо оборудване и информационни системи за управлението и изпълнението на програмата, ако е необходимо;

9. Инвестиции в дейности за повишаване информационната осведоменост на целевите групи, бенефициентите и други заинтересовани страни по отношение на програмата, както и за повишаване на възможностите за разпространение на резултатите и въздействието ѝ.

Целеви групи:

- Служители на Управляващия орган;
- Специфични за Програмата целеви групи;
- Широка общественост;
- Потенциални бенефициенти;
- Бенефициенти;
- **Местни и районни администрации**, институции, Управляващи органи, журналисти;
- Представители на неправителствен сектор и други заинтересовани лица.

Бюджет на Програмата:

Принос на ЕС (евро)	Национален принос (евро)	Общо (евро)
189 450 000	21 050 001	210 500 001